

ELS DIES DEL LLIBRE

Per Miguel C. Muñoz Feliu.

El foment de la lectura i de l'activitat editorial és una característica de les societats modernes del nostre temps, les quals reconeixen en el llibre i en la lectura valors íntimament relacionats amb la llibertat, amb l'educació, amb la democràcia i amb el passat, el present i el futur de la nostra cultura. Aquest reconeixement ha quedat reflectit en el calendari. Determinades dates ens serveixen de recordatori del paper fonamental del llibre, i al seu voltant s'articulen nombroses activitats de promoció de la lectura.

A la Comunitat Valenciana actual hi tenim tres dates assenyalades en aquest camp: el 23 d'abril (Dia Internacional del Llibre i dels Drets d'Autor), el 2 d'abril (Dia del Llibre Infantil i Juvenil) i el 20 de novembre (Dia del Llibre Valencià).

23 D'ABRIL

Dia Internacional del Llibre i dels Drets d'Autor

El 23 d'abril de 1616 van morir Cervantes, Shakespeare i l'inca Garcilaso de la Vega.¹ També un 23 d'abril van nàixer –o van morir– d'altres escriptors eminents com ara Josep Pla o Vladimir Nabokov.

Per aquest motiu, aquesta data tan simbòlica per a la literatura universal va ser la triada per la vint-i-huitena edició de la Conferència General de la UNESCO per a «retre un homenatge mundial al llibre i als seus autors, i encoratjar a tots, en particular els més joves, a descobrir el plaer de la lectura i respectar la irremplaçable contribució dels creadors al progrés social i cultural».² Aquesta iniciativa, oficialitzada el 1996, és seguida per centenars de països en tot el món.

En aquesta elecció per la UNESCO del 23 d'abril com a Dia Internacional del Llibre hi

PEYDRÓ MARZAL, VICENTE (1887-1955).
[Lectura interessant].
Cap a 1920.
Biblioteca Valenciana.

¹ Aquestes dates són les comunament acceptades, si bé estudis recents indiquen que Shakespeare va morir realment el 3 o el 4 de maig, perquè l'Anglaterra de la seua època utilitzava el calendari julià enfront del calendari gregorià que ja utilitzava l'Espanya cervantina.

² UNESCO. *Dia mundial del llibre i del dret d'autor*. <<http://portal.unesco.org>> [Consulta: 24 març 2009].

Des del 1926 i fins al 1930, el Dia del Llibre Espanyol es va celebrar el 7 d'octubre, data del naixement de Miguel de Cervantes, i no el 23 d'abril, data de la seua mort.
BALLESTER, ARTURO (1890-1981). *Día del libro: 7 de Octubre*. Bar[celo]na: Lit. S. Martinez, [ca. 1929]. Biblioteca Valenciana.

va tenir un paper primordial Espanya, que des de l'any 1926 havia oficialitzat la celebració del **Dia del Llibre Espanyol** mitjançant el Reial decret de 6 de febrer de 1926, del rei Alfons XIII.³

Aquest Decret estableix el 7 d'octubre, data del naixement de Miguel de Cervantes, com a dia per a la commemoració. El Decret també establia, entre altres qüestions, l'obligació per a totes les reials acadèmies, universitats i escoles, quarters, vaixells i arsenals de la nostra Armada, i fins i tot per a tots els establiments de beneficència pública, de realitzar activitats dedicades al llibre; l'obligació per part de les diputacions provincials

de crear anualment una biblioteca popular en la seua respectiva província, i per part dels ajuntaments d'invertir entre el 0,5 i el 3 per mil del seu pressupost en l'adquisició de llibres per a les biblioteques públiques; l'establiment de descomptes especials per a aqueix dia en el preu de venda, i la creació de diversos premis. El Comitè Oficial del Llibre, dependent del Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts, s'encarregaria de vetlar pel compliment del Decret esmentat.

En aquesta iniciativa hi va jugar un paper essencial el periodista, escriptor i editor valencià, **Vicente Clavel Andrés**. Nascut a València el 1888, va treballar en la redacció d'*El*

CALATAYUD, MIGUEL (1942-). *Día del libro: 23 - abril 1987*. [València]: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, D.L. 1987. Biblioteca Valenciana.

Pueblo. De convençudes idees republicanes, la seua inquietud literària i editorial va cristallitzar, el 1916, en la fundació de l'Editorial Cervantes. Des d'aqueix moment, l'autor del *Quixot* no sols va ser l'emblema de la seua empresa; també va ser guia intel·lectual de totes les seues accions, destinades a posar en relleu el valor de la lectura i la necessitat de fomentar, potenciar i difondre en la societat espanyola l'interès pels llibres.

Traductor d'obres clàssiques de la literatura universal i d'assajos estrangers, Clavel va començar a exercir una labor editora per a la qual molt prompte se li va quedar menuda la ciutat de València, per la qual cosa el 1920

es va traslladar a Barcelona. Allí va impulsar el naixement de diverses organitzacions empresarials, que van donar pas, a Madrid i a Barcelona, a la denominada Cambra del Llibre, institució que va obtenir el suport oficial l'any 1922. Vicente Clavel va ser nomenat vocal de la delegació de Barcelona, i més tard conseller i vicepresident. Cap a l'any 1923, Clavel va proposar que hi haguera un dia dedicat al llibre espanyol com a reconeixement de la labor difusora dels editors i com a foment de la lectura. Ho van estudiar les cambres del Llibre i va començar un debat sobre com i quan fer la festa, ja que Vicente Clavel proposava que fóra el 7 d'octubre, data

³ Reial decret que disposa que el dia 7 d'octubre de tots els anys es commemore la data del natalici del príncep de les lletres espanyoles, Miguel de Cervantes Saavedra, amb la celebració d'una festa dedicada al llibre espanyol. *Gaceta de Madrid*, núm. 40, de 9 de febrer de 1926, p. 707-708.

Dia del Llibre Infantil: dos d'abril. [València]: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, D.L. 1985. Biblioteca Valenciana.

del suposat naixement de Cervantes, o en algun moment pròxim a la tardor. El 1925 consta que l'escriptor valencià continuava insistint en la seua idea, sobre la qual es van fer gestions a Madrid i que van culminar en el Reial decret de 1926.⁴

L'any 1930 es va decidir canviar la data del Dia del Llibre Espanyol, que passà del 7 d'octubre, natalici de Cervantes, al 23 d'abril, data de la seua mort.⁵ Des de llavors no ha deixat de celebrar-se a Espanya, si bé el seu impacte ha sigut molt desigual depenent de les zones i de les regions. A Catalunya hi va esdevenir una festa de marcat caràcter popular en coincidir amb el Dia de Sant Jordi. La rosa i el llibre s'han convertit en els objectes que milers de catalans es regalen entre

ells tots els 23 d'abril. A la resta d'Espanya, la Festa del Llibre hi va ser durant molts anys una data plena d'actes oficials, però amb escàs ressò entre la població.

La moderna Espanya de les autonomies ha donat un gir a aquesta situació i pareix constatar-se una major sensibilitat social envers al llibre. En l'Espanya actual, el 23 d'abril coincideix amb nombroses fires del Llibre (com la de València), amb descomptes importants en la venda d'aquest producte i amb el lliurament dels premis Cervantes, un dels principals guardons de les lletres hispanes.

2 D'ABRIL

Dia del Llibre Infantil i Juvenil

L'Organització Internacional per al Llibre

GIMÉNEZ, PACO (1954-). *20 de novembre: dia del llibre valencià.* [València: Conselleria de Cultura i Esport, 2008]. Biblioteca Valenciana.

Juvenil (IBBY) és un col·lectiu sense ànim de lucre. Amb seu a Zuric (Suïssa), està constituïda per associacions i persones de tot el món compromeses amb la idea de propiciar la trobada entre els llibres i la infància. Aquesta organització internacional va establir el 1967, el dia 2 d'abril com el Dia Internacional del Llibre Infantil i Juvenil. La data triada coincideix amb el naixement de Hans Christian Andersen, el conegut escriptor de relats infantils. Tots els anys es tria un país i un lema representatiu. Enguany, el país triat ha sigut Egipte, i el tema «I am the world» ('Jo sóc el món').⁶ Així mateix, i quasi coincident en el temps, la ciutat de Bolonya (Itàlia) celebra la International Children's Book Fair, centrada en el llibre infantil i juvenil.

20 DE NOVEMBRE

Dia del Llibre Valencià

La Generalitat valenciana ha impulsat durant els últims anys un dia dedicat especialment al món editorial i al llibre valencians. La data triada, el 20 de novembre, coincideix amb la data del colofó d'una de les nostres majors joies literàries: l'edició prínceps del *Tirant lo Blanch*, de Joanot Martorell, que va editar Spindeler el 1490.

A més, aquest dia es lliuren els premis que atorga la Generalitat als llibres millor editats i als llibreters de la Comunitat Valenciana.

⁴ PÉREZ PUCHE, FRANCISCO. «Un valenciano, Vicente Clavel, inventó el Día del Libro». *Las Provincias* (22 abril 2007).

⁵ Reial decret que disposa que la festa anual dedicada al llibre espanyol, establida per mitjà del Reial decret de 6 de febrer de 1926, se celebrarà anualment el dia 23 d'abril, data de l'aniversari de la mort de Miguel de Cervantes Saavedra; i que l'any actual se celebre encara el dia 7 d'octubre. *Gaceta de Madrid*, núm. 252, de 9 de setembre de 1930, p. 1.442.

⁶ International Board on Books for Young People. <<http://www.ibby.org>> [Consulta: 24 de març 2009].